
Kun tutkimus vasta alkaa

Kun sota on ohi. Sodista selviytymisen ongelmia ja niiden ratkaisumalleja 1900-luvulla. Toimittaneet Petri Karonen ja Kerttu Tarjamo. Historiallinen Arkisto 124. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tampere 2006. 409 s.

■ Uusi sotahistoria voi Suomessa hyvin, ainakin jos asiaa tarkastelee julkaisujen näkökulmasta. Vuoden sisällä ilmestyneet Simo Laakkosen ja Timo Vuorisalon Sodan ekologia, Tiina Kinnusen ja Ville Kivimäen Ihminen sodassa, sekä tässä tarkasteltava Petri Karosen ja Kerttu Tarjamon

Kun sota on obi avaavat kaikki uusia näkökulmia sotien siihen puoleen, joka perinteisessä sotahistoriassa jäi sivulauseiden varaan tai kokonaan kirjoittamatta. Kun kaikki mainitut teokset ovat artikkelikokoelmia, kertonee tämä seikka myös siitä, että niiden takana on viljava määrä jo syntyneitä opinnäytteitä ja tulossa olevaa tutkimusta.

Kun sota on obi keskittyy Suomea koskettaneita sota-aikoja seuranneisiin ilmiöihin 1900-luvulla. Artikkelit on jaettu teoksessa kolmeen ryhmään; sotien makrotason, välittömien paikallisten vaikutusten ja epäsuorien tai pitkäkestöisten vaikutusten tarkasteluun. Jari Elorannan jäntevästi rakennettu artikkeli sotien taloudellisista vaikutuksista on makronäkökulman kiinnostavinta antia. Myös välittömistä paikallisista vaikutuksista tarkastelevien artikkeleiden joukosta löytyy pieniä helmiä. Suomen sisällissodan paikallisia vaikutuksia tarkastelevat artikkelit osoittavat käsittelytapansa valossa, kuinka vielä hetki sitten lähinnä sisäpoliittisesta kysymyksestä – vuoden 1918 sodasta seurausilmiöineen – on totaalisesti tullut historiaa. Magnus Westerlund kirjoittaa tieteen tekijän kiihottomuudella purkaessaan valkoisen suomenruotsalaisen sankarikansan myyttiä, Miika Siiroksen lisensiaatintutkimukseen perustuva artikkeli suojeluskunnan hegemoniasta iisalmelaisessa paikallisyhteisössä on analyttisyydessään suorastaan steriili. Kun kummassakin tapauksessa on kyse tärkeän näkökulman tuomisesta opinnäytetöistä laajemman yleisön

luettavaksi, ovat Westerlundin ja Siiroksen tekstit tässäkin mielessä merkittäviä.

Kun talvi- ja jatkosota ovat edelleen suurelle yleisölle merkittävin tapahtuma lähihistoriastamme, on mainiota, että liki puolet teoksen artikkeleista keskittyy näiden kaikille tutujen aikojen vähemmän tunnettujen ilmiöiden käsittelyyn. Osin toiseen maailmansotaan liittyvien artikkeleiden näkökulmat ovat tosin yllätyksellisiä, mutta tämä seikka kuvastanee tämäntyyppisen tutkimuksen haasteellisuutta. Tuula Juvosen ”Ruotsalaistaudin kouressa” ja Kerttu Tarjamon ”Kansakunnan tulevaisuutta pelastamassa” nousevat näiden ongelmien yläpuolelle olemalla paitsi kiinnostavia sinällään, myös toimiessaan jännittävällä tavalla toisiaan peilaavana artikkeliparina. Siinä missä Tarjamo kuvaa sodan jälkeisessä Suomessa nuorisorikollisuutta ja siveettömyyttä vastaan taistelevan ryhtiliikkeen argumentaatioita, Juvonen erittelee erityisesti poikkeavaan miehiseen seksuaalisuuteen sotien jälkeisessä Suomessa kohdistuneita pelkoja ja torjuntaa.

Teoksessa on tavallisuudesta poiketen sekä toimittajien laatima johdanto että jälkisanat. Pienestä toistosta huolimatta jälkisanat puoltavat paikkaansa korostaessaan, että tämä tutkimushanke ja sen tuotokset ovat hyvä alku. Sotaan liittyvät paitsi taistelevien joukkojen liikkeet, myös valtion ja yksityisen talouden heilahtelut, yhteiskunnan harjoittama kontrolli, seksuaalisuus ja moninaiset hankalat sosiaaliset kysymykset.

Marko Tikka